

DISPUTATIONUM THEO-
LOGICARUM

DE

SACRIFICIIS
SATISFACTIONIS CHRIS-
TI PRO PECCATIS TOTIUS MUN-
DI PRÆSTITÆ, TYPIS FIR-
MISSIMIS.

*Adversus recentiores Arianos seu Photinianos, Satisfactio-
nem CHRISTI omnem pernegantes*

SEPTIMA,

Quod sacrificia nunquam simul & semel in pluribus, sed
semper in uno loco tantùm ordinariè, & quidem non nisi in loco divini-
tus ad hanc rem specialiterq; deputato celebrari debuerint.

QUÆ

In Collegio Disputationum Theologicarum privato in Templo Arcis
ad d. 7. Junij, Anno MDCCXV. in incluta VVitteber-
gensium Academia habebitur,

PRÆSIDE

VVOLFGANGO FRANZIO, S.S.
Theologiæ Doctore & Profess. Publico

RESPONDENTE

M. MARCO MATTHÆO, Witeb.
Facultat. Philosoph. Adjuncto.

VVitteberga, Typis Johannis Gormanni.

Σλω Θεω

L

Xpendemus Problema aliud ex Problematis sacrificialibus, & quidem illud, *Quod sacrificia nunquam simul & semel in pluribus, sed semper in uno tantum loco Ordinarie & quidem non nisi in loco divinitus ad hanc rem specialiterq; deputato celebrari debuerint.* Propositio.

II. Hic quoq; Syllogismo proposito rem istam omnem majoris perspicuitatis gratia complecti collaborabimus, & quidē isto: *Si Deus severissimè per Moysen prohibuit, tum ne intra privatos parietes peragerentur sacrificiationes, tum ne in quovis loco publico passim sacrificia fierent, si item ante Moysen Patres, qui jussu DEI legitima instituerunt sacrificia, non tamen unquam sacrificarunt vel in Europa vel in Africa vel in America, sed semper tantum intra illas Asiæ angustias, quæ Judææ fines attingunt, TVM utiq; DEI voluntas nunquam alia fuit, quàm hæc, ut in nullo alio præter illo definito loco gravissimis & sapientissimis de causis sacrificia divina publicè legitimeq; tractarentur.*

Sed prius omne verissimum mox deprehendetur, Ergo verissimum quoq; manebit illud posterius.

Quod Deus severissimè prohibuerit, ne intra privatos parietes aut etiam in quovis loco publico sacrificia celebrarentur.

III. Quod DEI severissima hæc fuerit voluntas, ne intra privatas domos ullæ celebrarentur sacrificiationes, patet Levit. 17. Verba sunt per se clara in hunc modum: *Iste est sermo quem mandavit Dominus dicens, Quicumq; de domo Israël mactaverit bovem aut agnum*

Sanguis im-
putabitur
viro sacrifi-
canti in loco
privato.

aut capram in castris vel extra castra, & non adduxerit eum ad ostium ta-
bernaculi, ut offerat oblationem Iehovæ coram tabernaculo Iehovæ, sanguis
imputabitur viro illi. Sanguinem effudit vir ille, excideturq; è me-
dio populi sui, Ideo afferant filij Israël sacrificia sua (quæ mactaturi sunt
in agro) Iehovæ ad ostium tabernaculi, ad sacerdotem, & sacrificent sa-
crificia pacificorum Iehovæ, spargetq; Sacerdos sanguinem ad altare Iehovæ,
ad ostium tabernaculi Ecclesiæ, & adolebit adipem in odorem quietis Iehovæ,
& nequaquam sacrificabunt V L T R A sacrificia sua pilosis (vel Dæmoni-
bus,) cum quibus fornicati sunt. Hæc tenus verba præcepti Jeho-
væ usq; ad vers. 8.

IV. Statim autem versu 8, 9. repetitur breviter eadem sen-
tentia divina: Dices illis: Quicumq; è domo Israel aut de peregrinis, qui
peregrinantur in medio vestri, obtulerit holocaustum aut sacrificium, & ad
ostium tabernaculi Ecclesiæ non adduxerit illud ad faciendum illud Iehovæ,
tunc excidetur vir ille è populis suis. Hæc ibi quoq;.

V. Sensus quidem verborum priorum omnium poterit ge-
nuinus esse ille, quod DEUS ostendat, se extremè odisse omnes
illos, quotquot intra privatos parietes Dijs gentium vel Dæmonijs
sacrificant. Quod enim etiam Israelitæ privatam idololatriam
cum dæmonibus exercere soliti fuerint, planum redditur ex hoc
ipso jam recitato textu & quidem illis verbis, Nequaquam sacrifica-
bunt V L T R A vel A D H V C sacrificia sua dæmonibus. Si enim debent
Israelitæ non amplius privatim sacrificare dæmonibus sua sacrifi-
cia, tum utiq; hæc tenus sacrificia sua obtulerunt dæmonibus: ut
interim de alijs probationibus superfedeamus.

Israelitæ sa-
crificarunt
dæmonibus.

VI. Etsi verò priora verba sensum jam indigitatum gignere
poterunt; tamen posteriora sunt generaliora & prorsus nulla do-
mestica sacrificia faciendæ esse declarant. Sed ut ad utrumq; ocu-
lum res eadem manifestius proponatur, ecce tibi, lector optime,
locum evidentissimum Deuter. 12.

VII. Verba sunt hæc: Perdendo perdetis O M N I A L O C A, I N
Q V I B V S servierunt gentes, quas vos possessuri estis, Dijs suis S V-
P E R montes excelsos & S V P E R colles & S V P E R O M N I A R-
B O R E V I R I D I, diruetisq; aras earum, & statuas earum con-
fringetis, L V C O S item earum comburetis igne, & sculprilia De-
orum earum concideris, perdetisq; nomen earum è loco ipso.
NON

NON FACIETIS SIC IEHOVÆ DEO VESTRO, SED
LOCUM, quem elegerit Jehova DEUS vester de cunctis tri-
bubus vestris, ut ponat nomen suum ibi, ut habitet ipse, require-
tis & venietis illuc, & adducetis eò holocausta vestra, & sacrificia
vestra &c.

II X. Pergit 3. & NON FACIATIS SIC Jehovæ Deo ve-
stro, (*inquit, nimirum quod suggerunt explicationis loco quàm
proximè antecedentia,*) QVEM ADMODVM gentes servierunt
Dijs suis SUPER Montes excelsos, super colles & sub OMNI
ARBORE VIRIDI,

IX. *Quin & ut adhuc clarius mentem suam exponeret de hac ipsa re,
addit hæc sequentia* DEVS illicò ibidem: NON FACIETIS (IUXTA
OMNIA, quæ nos facimus, HIC HODIE) singuli quicquid re-
ctum est in oculis suis, Non enim VENISTIS HVCVS QVE ad
requiem & hæreditatem, quam Jehova DEUS meus dat vobis:
sed transibitis Jordanem, & habitabitis in terra quam Jehova
DEUS vester dat vobis, confidenter, TUNC ad eum locum
quem elegerit Jehova DEUS vester, ut habitare faciat nomen su-
um illic, conferetis OMNIA holocausta vestra, &c. CAVE TI-
BI, NE OFFERAS HOLOCAVSTA IN OMNI LOCO
quem videris, sed in loco quem elegerit Jehova, in una tribuum
tuarum, ibi offeres holocausta tua, ibiq; facies omnia quæ ego
præcipio tibi. *Hæc ibi.*

X. Dum enim in deserto per quadraginta annos vagaban-
tur, sæpius obtulerunt Domino sacrificia. Nam & in Rephidim
post victoriam ab Amalekitis reportatam ædificat altare Moyses
(utiq; non nisi sacrificandi causa) Exod. 17, 15. & attulit sacrificia
Jethro socer Moysis Exod. 18, 12. Item juxta montem Sina immo-
lant holocausta & sacrificia Exod. 24, 5. & pro se proq; populo ibi-
dem offert Aaron Levit. 9. & 10. VERVM quia subindè de loco
in locum proficisci necessum habebant, iccirco Exod. 20, 24. in
hunc usum non aliud parare audent altare quam terreum vel lapi-
deum ex lapidibus rudibus, ut post discessum citius & commo-
dius destrui, & abusus idololatriæ vitari posset. Et hæc ita fieri
debèbant intra ipsum desertum. Post absolutas omnes profe-
ctiones tantummodò in uno loco sacrificare tenentur, qua de re
totum diligentissimè expendatur Deuter. caput duodecimum.

XI. Nemo autem non agnoscat, in hisce clarissimis textibus utramq; inclusam teneri prohibitionem, 1. ne ulla publica Jehovæ sacrificia offerre aliquis præsumat in ullo alio publico loco, quàm in illo, quem singulariter erat selecturus Dominus, 2. multò magis, ne quis ulla privata vel domestica sacrificia Jehovæ domi suæ vel in alia privata domo vel privata area facere ausit. Ad hanc Authenticam divinæ sapientiæ cunctis seculis sacrificiationes suas dirigere, adeoq; ingruentibus confusionibus bellorum, & secutis mutationibus *quoad locum sacrificiorum*, ex Prophetis de restauratione pristini loci, vel de genuini novi alicujus selectione nova DE I consilia expectare debuissent Israëlita.

Verum enim vero sicuti alijs sapientissimis mandatis divinis multiplices acciderunt prævaricatorum perulantium protervia, ita adversus hoc ipsum Oraculum sacrum, quàm sæpenumero quamq; graviter deliquerit populus DE I, ex sequenti Catalogo cognoscere promptum fuerit. Porro quænam loca sibi elegerit Jehova post hanc datam legem, operæ precium est videre.

XII. Post peregrinationes in deserto finitas, post sacrificiationes in Gilgal & Bochim adhuc tum temporaneas finitas Jos. 4. 18, & Judic. 2, 1. 2. 3. 4. 5, quæ pertinent in hoc capite ad antecedentia Josuæ tempora, & post terram sorte distributam, postq; requiem satis optatam Israëlitis divinitus concessam, congregatur universa multitudo filiorum Israël in Silo, & collocaverunt ibi tabernaculum Ecclesiæ, Jos. 18, 1. in quo tabernaculo habitabat Jehova Jos. 22, 19. & ante quod tabernaculum quàm proximè erat altare pro sacrificijs, Josuæ 22, 29, in quo etiam tabernaculo simul erat arca fœderis Judic. 20, 27. Hic locus dicebatur domus DE I, ubi DE US responsa dabat, ubi sacrificabant, ubi tota Ecclesia conveniebat in magnis calamitatibus ad DEUM fleendum. Judic. 18, 31. & 20, 18, & 26.

I. *Loca quænam sacrificijs suis elegerit Deus cœli & terre, post Moysen usq; ad Christum. Silo.*

XIII. Etsi verò non potest dari textus expressus, in quo describeretur vox DE I de cœlo vel per Prophetas ad populum facta, ut sacrificijs locum istum in Silo tribus Ephraim consecrarent, tamen quod DE I jussu selectus fuerit iste locus, ex hac causa satis edoceri poterit, videlicet, quia statim post finitas profectioes Jos. 22. reliqui Israëlita adversus tribum Ruben, Gad & dimidiam tribum Manasse volunt acerrimum gerere bellum, propter

propter aliud altare extructum inter ipsos (citra DEI mandatum, *ultra altare in Silo*) quando verè audiunt istas tres tribus habere altare in Silo pro legitimo divinitusq; deputato loco sacrificiorum, suum verò condidisse non in usum sacrificiorum, sed in memoriale ad feram posteritatem, unde posteri scirent certò, etiam hos extra Jordanem habitantes (in terra quam initio DEUS Abrahæ pollicitus non fuerat, at tamen his tribubus in educatione ex Ægypto precantibus ex abundantiore gratiâ concesserat) esse membra genuina corporis Israëliti, omninò in sententia ista acq;ieverunt. Nisi igitur tribus Ruben Gad & dimidia Manasse (in terra exterâ Deut. 3.) altare Silonis pro legitimo & divinitus constituto habuissent, utiq; aliâ responsione fratribus occurrissent.

Deus plus terra dedit populo suo in exitu ex Ægypto, quam antea promiserat.

XIV. Mansit ibi tabernaculum Ecclesiæ ac in eo arca fœderis, tanquam sedes & habitatio DEI, & juxta hæc proximè subsistens altare holocausti Jehovæ, adeoq; sedes sacrificiorum annis circiter trecentis octuaginta novem, ut arcâ ibidem commorante gesta videantur esse omnia quæ sub Judicibus & sub Eli & sub Samuele evenerunt, donec arca à Philistinis caperetur, 1. Sam. 4, 17.

XV. Et quia facta est mentio aliquoties capitis Judicium decimi octavi & vicesimi, atq; ex eodem æstimato hanc in rem accuratius, lectori scrupulus exoriri posset, operæ præciû est ut is examinatur. Ergò introducitur Judic. 20, 28. Pinehes, filius Eleazari, filij Aaronis stare ante arcam in diebus pugnae Israëlitarum adversus tribum Benjamin: quæ pugna occupat ultimum locum in Historico libro Judicium. At hic Pinehas filius Eleazari (non filius Heli sacerdotis) introducitur jam antea Josuæ 22, 13. 30. 31. in exostulatione facta adversus Rubenitas, Gaditas & dimidiam tribum Manasse de altari ultra Jordanem extructo. Idem Pinehes Num. 31, v. 6. filius Eleazar in bellum mittitur adversus Midianitas Bileamum in deserto, qui & Num. 25, 7. interfecit Israëlitam & Midianitissam, qui tamen natus fuit patri suo jam antea die Exod. 6, 25. Et quia in bellum mittitur cum vasis sanctis & tubis clangoris, quibus non nisi sacerdotes iustâ ætate triginta annorum uti poterant, Num. 31, 6. & 10, 8. utiq; tunc temporis ad minimum triginta fuit Annorum. A nativitate autem Phinees aut ab exitu ad bellum contra Benjaminas sunt circiter anni 350. 16. Sed

An tantum duo adultæ terrâ Chanaan fuerint ingressi obiter.

XVI. Sed & Eleazarum patrem Pinees ipsius, filium Aaronis quod attinet, is nascitur Exod. 6, 23. Is sacerdotali munere cum reliquis sub patre Aarone fungitur, Levit. 10, 6. 12, 16. Num. 3, 4. adeoq; tunc omnino fuit annorum triginta, alioquin officio praefici non potuisset propter regulam Num. 4, 3. Is interfuit distributioni terrae Chanaan Josuae 14, 1. & 17, 4. & 19, 51. & 21, 1. Deniq; Josuae ultimo capite, versu ultimo moritur Eleazarus filius Aaronis, & sepultus est in Gibeath Phinees filij eius.

Questio.

XVII. Jam quaestio oritur cum Num. 14, 29. DEUS minuetur, neminem ingressurum terram ex murmuratoribus, qui tunc erat viginti annorum, ne dum plurium, exceptis saltem duobus Chaleb & Josua, quomodo Eleazarus tunc plus quam trigenerius, ingredi, distributioni terrae sanctae interesse, ibiq; in aetate saturamori potuerit, & quomodo in ultimum ferme caput Judicium perveniat Phinees.

Responsio.

XVIII. Sed certum est ex Numer. 13. ex tribu Levi nullum fuisse missum exploratorem, ideoq; Leviticum genus a reditu per nullum talem internuncium fuisse ad murmurationes provocatum, adeoq; nec in istam poenam incurrere potuisse, quin potius hac ipsa ratione omnes Levitas adultos intra terram Chanaan tuto intrasse; ut ut cap. 14. pro more Scripturae dicatur *universa multitudo murmurasse*. Sicut enim Exodi 32, 3. dicitur OMNIS populus contulisse ad vitulum aureum materiam, cum tamen in eodem capite 26. Levitae praeter Aaronem & similes, plurimi fuerint Jehovahae, seu non consenserant in idolomaniam illam, adeoq; versu 29. singularem reportant benedictionem, iccirco Apostolus in 1. Cor. 10, 7. etiam restringit his verbis: Ne sitis idolatrae sicut QUIDAM eorum ut scriptum est: Sedit populus ut comederet ac biberet, & surrexit ad ludendum.

Quinam aureum vitulum in deserto excitarint.

XIX. Quod ad Phinees attinet, notum est eruditis, historias in libro Judicium extantes non eodem contigisse ordine, unde istam c. 20. ad priora tempora necessario referendam esse quilibet vidit. Sic enim & cap. 2. Judicium recensentur ea, quae acciderunt tempore Josuae, sed ad rem.

XX. Mansit tabernaculum cum arca foederis & altari holocausti in Silo per annos circiter 339. Post hunc locum divinitus re-

jectum

jectum Psal. 78, 60. elegit Dominus primum pro Mosaico tabernaculo, sed & tandem pro templo Salomonis montem Sion, sicut *Sion* expressè habet idem Psalmus David versu 60. 67. 68. Dereliquit tabernaculum Siloh, tentorium in quo inter homines habitavit, sprevit tentorium Joseph, & tribum Ephraim non elegit. Elegit autem tribum Juda, montem Sion quem dilexit videlicet *Silo* si- tum habebat in Ephraim, *Sion* mons Jerusalem in Juda.

XXI. De Siloh nota sunt plurima in libro Josuæ, Judicum, & 1. Samuelis, Judic. 18, 31. Domus DEI in Siloh, & 20, 18. venerunt in domum DEI in Siloh, consulueruntq; Dominum &c. & 21, 19. Ecce solennitas anniversaria est Domini in Silo.

XXII. De Sion sunt alia nota Psal. 9. 12, Psallite Domino qui habitat in Sion, Psal. 132, 14. Quoniam elegit Jehova Sion, elegit eam sibi in habitationem, Hæc requies mea in seculum seculi, hic habitabo, quoniam elegi eam, Psal. 10. 173, 1. Super flumina Babylonis, illic sedimus & flevimus, dum recordaremur tui Sion, si oblitus fuero tui Jerusalem, Esa, 31, 9. Cujus ignis est in Sion, & caminus in Jerusalem, & 46, 13. Dabo in Sion salutem, & in Jerusalem gloriam meam.

XXIII. Hæc igitur sunt ista loca, de quibus DEUS dicit Deuter. 12, 13. 14. Cave tibi ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris, sed in loco quem elegerit Jehova in una tribuum tuarum, ibi offeres holocausta tua. Elegit autem DEUS post Silo alium locum, non quod videretur alicujus cujuscunq; quidem loci præ alterius loci commoveri ratione, sed propter causam de qua dicitur inferius, nimirum ut pedetentim deveniret ad illum, in quo ipso typis veteribus sacrificialibus correspondens antitypo Christus ipse passurus erat & expiaturus peccata totius generis humani.

XXIV. Porro quemadmodum posterioribus seculis post Mo- sen usq; ad natum Christum non nisi intra Judæam sacrificia di- vinitus mandata exhiberi debuerunt, non nisi in illo loco, quem singulari sua providentia DEUS elegerat, ita eandem fuisse se- culis ab Adæ lapsu usq; ad Mosen DEI voluntatem, ut sacrificia non offerrentur, nisi in uno arctoq; strictu, & eo quidem Judææ nimirum vicino, ex his quæ sequuntur, satis evidens reddetur, ubi locus sacrificij Adami, & Noachi manifestabitur.

2.
De loco sa-
crificiorum
divinorum
ab Adam
usq; ad Mo-
sen.

Quod

B

25. Et

Hypotheses XXV. Et primo Mosen (qui vixit non longè ab anno mundi
quedam 2500.) usum fuisse nominibus urbium tunc post lapsum inditis &
usitatis nemini dubium erit.

Deinde Eden, cujus nomen ponit Moses in descriptione Pa-
radisi, ubi sita fuerit, testatur Scriptura Esa. 37, 12. 2. Reg. 19, 12.
Edenen cum Haran copulans, quæ Haran est Gen. 11, 31. & 12, 5.
inter terram Chanaan seu Judæam & inter Ur Chasdim seu Chal-
dæam seu Mesopotamiam.

Ulterius Abrahamo patria fuit Ur Chasdim seu Chaldæa,
Gen. 11, 31. & 12, 1. Act. 7, 1, 2, 3. Stephanus martyr in Actis vocat
Chaldæam & Mesopotamiam. Et complectitur Ur hoc pacto si-
mul in vocabulo Mesopotamiæ. Sic autem Chaldæa erit pars
Mesopotamiæ remotior versus orientem, sed Haran ejusdem pars
remotior versus occasum. Ergo quando Stephanus dicit de Ha-
ran, DE UM visum esse Abrahamæ in Mesopotamia, priusquam ha-
bitaret in Charran, ibi loquitur de Charran tanquam de remotio-
re loco Mesopotamiæ, & sito ad fines Mesopotamiæ occidentales.
Esse autem Haran in Mesopotamia sitam docet Gen. 28, 5. 10. ubi
Jacob pergit in Mesopotamiam versus Haran. Mesopotamiam
etiam habere Babylonem magis versus ortum, Plinius testatur
cap. 26. Mesopotamia tota fuit Assyriorum vicatim dispersa, præ-
ter Babylonem & Ninum. Ergo Babylon juxta Plinium est pars
Mesopotamiæ.

Sed ad rem, Ur Chasdim seu Mesopotamia est patria Abra-
hami: inde evocatur primo versus Haran, ex Haran ulterius in
Hebron seu Sichem terræ Chanaan. At cum Haran auctores sacri
conjungunt vicinam Eden. Ergo Eden quoq; sita fuit in eodem
strictu seu Chaldæa seu Mesopotamiæ & Babylonis. Jam colli-
gere reliqua facile fuerit.

XXVI. Et nimirum Paradisum fuisse situm post Judæam ver-
sus orientem, clarissimum evadit ex Gen. 2, 8. Plantaverat Jeho-
va DEUS hortum in Eden ab oriente. *Vetus translatio legit, Plan-*
taverat Dominus DEUS Paradisum VOLUPTATIS à principio:
sed perperam. Quod enim Eden hoc in loco sit nomenclatio loci,
evidentissime demonstrat versus in eodem capite 10. *Ex Eden egre-*
diebatur fluvius ad irrigandum hortum illum. Sed & simul hinc deduci-
tur, aliud fuisse Eden, aliud hortum in Eden. Quod

Quod Eden fuerit Nodo contermina & vicina, colligitur ex Gen. 4, 16. Egressus est Cain à facie Jehovæ, & habitavit in terra Nod ad orientem Eden. Ergo Nod fuit sic versus ortum magis quam desertum in quo constitutus Moses ista scripsit, & quod scripsit, digito suo intendit: magis etiam quam Eden, siquidem Nod dicitur esse Eden ad orientem.

XXVII. Et quia hæc verba proferuntur de temporibus seculi lapsus, quando jam Adam erat expulsus ex Paradiso Gen. 3, 24. optimè nos edocebunt. quo in loco vixerit Adam post lapsum. Sic enim habet textus: Emisit enim Jehova de horto Eden ad colendam terram, de qua sumptus fuerat, & collocavit ab oriente ipsius horti Eden Cherubim ad custodiendam viam arboris vitæ. Ergo post lapsum Adam degit ab occidente Edenis, quia Cainus relegatus discedit & habitat in Nod orientaliter ipsam Edenem respiciente. Sunt autem in recta linea inter ortum & occasum Nod Eden, Judæa, unde si ex Eden, situ Paradisi ejectus fuit Adam, & translatus in locum occidentalem ad colendam terram, de qua sumptus fuit, sequitur quod in ipsam Judæam aut profus in vicinissimam Judææ fuerit emissus.

XXIX. Porro juxta hanc habitationem Adamo DEUM visum fuisse crebrius apparet ex Gen. 4, 14. ubi dicit Cain, Ecce ejicis me hodie à facie terræ, & à facie tua abscondar. Ex quibus non immerito concluditur, in eodem loco sua sacrificia exercuisse Adamum, sicut ex libris Samuelis & Regum & alijs patet, crebrius solitos fuisse posteros etiam sacrificare in ijs locis, in quibus patribus DEUM apparuisse sciebant, id quod infra deducetur.

XXIX. His ita præmissis ex sacra Scriptura, jam lubet de verbo ad verbum ascribere, quæ habet I. Drusus in Commenta- Drusus ex
rio sive notis super historiam sacram Sulpitij Severi Aquitani lib. scriptis He-
1. fol. 40. Verba sunt quæ sequuntur: Quæritur, fueritne Adam crea- braorum de
tus in Paradiso an extra Paradisum? Quidam illud, alij hoc cen- habitatione
sent. Pro his facit locus qui habetur Gen. 2, 15. Et collocavit eum Adami or-
(DEUS) in horto Eden nempe translatus ex eo loco, in quo dinariâ.
conditus fuerat, hoc est, ut quidem traditio habet, ex monte Mo-
ria. Jonathan diserte, Et traduxit Dominus DEUS hominem
è monte cultus, loco ubi creatus fuerat, & collocavit eum in mon-
te Eden.

te Eden. Salmanticensis Judæus in libro Johasin: Ibi homo pri-
mus obtulit oblationem, in quo Davidis ævo fuit area Ornan Je-
busai. Idem ait traditionem esse quæ in omnium manu versetur.
Hactenus verba Drusi.

XX X. *Idem Drusus eodem in libro & loco fol. 12. ad verba Sulpitij*
ista: Sed constituti in Paradiso) à DEO collocati fuere in Paradiso,
translati eò è terra, unde formati fuerant. Quod probo his locis,
Gen. 2, 8. Et plantaverat Dominus DEUS hortum in Eden ab
oriente, & posuerat ibi hominem quem formaverat, & versu 15.
Et accepit sive tulit Dominus DEUS hominem, & collocavit
eum in horro Eden ad colendum eum, & ad custodiendum eum.
3, 23. Et emisit eum Dominus ex horro Eden, ad colendum hu-
mum, unde sumptus fuerat. De hac humo traditio est apud He-
bræos, cujus supra meminimus quam roborat Jonathan Uzieli-
des verba Mosis *PVLVEREM E TERRA* interpretans *PVL-*
VEREM E DOMO SANCTVARIL. Meminit & auctor Jo-
hasin fol. 9, ubi de Isaaco. *Hactenus ibi ille ipse.*

XX X I. *Idem paulò post ibidem: Terrestrem Adami Paradisum*
fuisse, cum fluvij qui ex eo manant, attestantur, tum illud in pri-
mis quod legatur plantatus in Eden ad orientem. Eden locus
erat in Babylonia, quæ ad orientem Judææ. *Hactenus omnia Drusus.*

Ad do his ipsis historiae declaranda gratia, quæ in similem
sententiam scripta nobis reliquit vir doctissimus, Pererius super
Genes. lib. 7. in caput 3. *Verba se habent in hunc modum: Inter alias*
rationes illa meo judicio in postremis habenda non est, quod olim
permultis Patribus per suum fuerit, memoriæq; proditum, Ada-
mum esse sepultum in monte Calvaria, in quo post tria annorum
millia Dominus noster crucifixus est, ut qui primus peccati fuerat
auctor, primus etiam peccati medicinae salutaris, hoc est, sangui-
nis Christi vim experiretur. Hoc accepimus ab Origene tractatu
in Matth. 25, Athanasio in libro de Passione Domini, Cypriano
in serm. de resurr. Ambrosio lib. 5. Epist. 19, & in 23. caput Lucae,
Augustino in serm. 71. qui est de immolatione Isaac, Theophyla-
cto in 27. caput Matthæi, 15. Marci, Luc. 23. & Johan. 19. Euthy-
mio in 27. caput Matthæi, alijsq; doctis viris. Licet autem huic
opinionem quasi eam illudendo contradicat Hieronymus in 27. ca-
pue

put Matthæi & illa verba Pauli, Surge qui dormis, illud oppo-
nens pro magno argumento quod in Josuæ 14. scriptum sit, Ada-
mum in civitate Hebron fuisse sepultum, veruntamen infirmum
esse hoc argumentum Hieronymi, nec eo loco libri Josuæ tradit
primum hominem sepultum esse in civitate Hebron, supra osten-
dimus. *Hactenus ille.*

XXII. *Innuat ille verba ista Hieronymi qua addo:* Adam sepul-
tum juxta Hebron & Arbec in Jesu filij Nave volumine legimus.
Hec Hieronymus. Sed perperam legit vetus translatio & Hieronymus
ultimum versum decimi quarti capituli Josuæ hoc pacto: Nomen
Hebron antea vocabatur CariathArbe, Adam maximus ibi inter
Anacim situs est. Nam legendum esse hoc pacto: (Nomen He-
bron antea fuit CariathArba (qui Arba) homo magnus inter A-
nacim fuit.) Constat ex Josuæ 15, 13, & 1, 2. 11. Ibi enim ita legi-
mus: CiriathArba patris Anac, ipsa est Hebron, Ergo Arba dicitur
Adam in altero, in altero loco pater, utrobique appellativâ notione.

XXIII. Cæterum an præcisè eo loci (quem Patres indi-
gitati cognominant, & quem etiam nominat Epiphanius hæresi 46.
Basiliius Esa. 5. Chrysostr. hom. 84. in Johan. Tertull. lib. 2. adver-
sus Marcionem) sepultus fuerit Adam, ego non rigidè disputabo
sufficiat enim mihi ostendisse habitationem Adami & vicinum
locum, in quo sacrificia sua præstiterit, fuisse aut Judæam aut ter-
ram Judææ prorsus continuatam. Sine dubio autem Patres an-
tiquos plurimum commovit, quod Matth. 27, 52, 53. dicitur, in-
passione Domini monumenta fuisse aperta & surrexisse multa
corpora sanctorum qui dormierant, & qui egressi post resurrectio-
nem ejus introierint in urbem sanctam & apparuerint multis.
Sed ut dixi, id nunc non disputo, siquidem etiam dici potest, de-
mortuos illos sanctos surrexisse, qui antea viventibus tunc Ju-
dæis satis erant noti, ut ita miraculum divinum augustius ede-
retur.

XXIV. Quod in loco Damasci Adamum habitasse ex alijs
Munsterus & alij scribunt, id non pugnat cum ijs quæ hactenus
sunt delibata, cum Damascus situs sit in eadem vicinia, quam huc
usque inquisivi & descripsi. Ergo in ista parte Orbis terrarum Ada-
mus exercuit sacrificia per totam suam vitam annorum 930. post

Objectio.

B 3

quem

quem Patri in eodem loco successerunt, qui ad diluvium usq; vixerunt Patriarchæ seu Ecclesiarum capita Gen. 5, adeoq; in eo ipso loco ante diluvium sacrificavit cirra omne dubium ipse Noachus, sed videam9 accuratius, ubi sacrificaverit Noachus post diluvium. XXXV. Arcam Noachi quiescisse in montibus Ararat, sacra Scriptura testatur, etsi qui sint illi montes, non satis ab omnibus enodari potest. Noachum autem, quod quidam recentissimi Historici mordicus contendere volunt, in montibus Ararat mansisse, ibiq; sacrificasse, nullo Scripturæ testimonio roborari potest. Etsi enim in eodem capite narratur requies arcæ & sacrificatio Noachi, tamen ex hoc ipso per nullam consequentiam stabilem inferri potest, quod utraq; eodem loco facta sint, ut nec quod eodem tempore facta sint. Quin potius Noachum cum filijs ab oriente & à loco quietis arcæ profectum fuisse versus loca, ubi tandem Babylonem ædificarunt, satis opinor firmiter concluditur ex eo, quod cap. 11. dicuntur profecti esse posterii Noachi ab oriente, ubi quieverat arca & venerint in terram ante diluvium Adamiticorum sacrificiorum vicinam, in terram Sinar, & ibi ædificarint Babel. Cur igitur ab oriente versus Mesopotamiam properarunt, nisi ut contenderent propius ad antiquum habitationis & sacrificiationis locum. Et quod Noah simul cum ijs venerit, patet, quod Pater Noachus ebrius non nisi à præsentibus deludi, & à præsentibus vicissim regi potuerit.

XXXVI. Ubi Noachus sacrificavit, ibi citra omne dubium etiam sacrificavit Noachi successor Semus. At Noachus sacrificavit etiam aut intra Judæam aut in loco Judææ prorsus contermino. Ergo successor Noachi quoq; ibidem sacrificavit. Ratio consequentiæ est, quod in posterioribus seculis semper requirere soliti fuerint posterii loca antiqua sacrificiorum, qua de causa Moses jussu divino Exodi 23, vetat in deserto ædificare firmius altare ad eandem sacrificiationem novam eo loco impediendam.

XXXVII. Sed & hujus ipsius assertionis firmamenta quædam nobis suppeditabit ipse Moses, cap. 25. Genesis. Rebecca enim gravida proficiscitur ad interrogandum Jehovah, quid sibi velint duo filij sese mutuò collidentes in utero ipsius. Respondet ipsi Jehova, Duæ gentes sunt in utero tuo &c. versu 22, 23.

XXXIX. Cæterùm quid sit *interrogare Jehovam*, illud ex alijs locis sacrarum Scripturarum veniet æstimandum. Conferantur loca Num. 7, 89. & 9, 8. & 27, 21. & patebit *consultere Dominum esse ire ad locum ubi summo sacerdoti promisit, de interrogatis responsa Jehova.* Exemplum aliud est Judic. 20, 18. 23. 26. 27. Ascenderunt omnes filij Israël, venerunt in domum Jehovæ ac manserunt illic coram Jehova, jejunarunt quoq; die illa usq; ad vesperam, & obrulerunt holocausta atq; pacifica coram Jehova, Interrogaveruntq; filij Israël Jehovam (Ibi enim erat arca fœderis DEI in diebus illis.) Et Pinehas filij Eleazar filij Aaronis stabat ante eam in diebus illis &c. Item 1. Sam. 9, 9. Olim in Israël sic dicebat quisq; quando ibat ad inquirendum DEUM, Venite & eamus usq; ad videntem. Vide etiam benigne lector 1. Sam. 14, 37. & 22, 10. 13. 15. ubi Abimelech sacerdos consuluit Dominum pro Davide, item 1. Sam. 23, 2. 4. & 28, 6. 4. 30. 8. Item 2. Sam. 2, 1. & 5, 19. 23. & 21, 1. Etiam Prophetæ consuluntur, id est Dominus per Prophetas 1. Reg. 14, 1. 2. Reg. 8, 8. Sed *regulariter Phrasis illa intelligitur de ordinario summo sacerdote.* Item 2. Reg. 1, 23. & 22, 13. 18. 1. Par. 14, 10. 14. & 2. Par. 18, 4.

XXXIX. Jam verò tempore nati Esau & Jacobi Abraham inter vivos amplius non reperiebatur, sed Sem filius & successor Noachi erat in vivis. Et quia gravida ac quidem tali collisionis mirabilis mirabili affectione laborans proficiscitur ipsa ad consulendum eum, sine dubio is in vicinia degit, utiq; in loco ubi Adam, ubi Noah sacrificarat antea.

XL. Quanquam verò τὸ πῶς specialissimum indicare ex Scripturis non possumus, tamen quis non boni consuleret interim illud generale indicium conventus sacrificialis sacratissimorum Patriarcharum. Scimus mortuum esse Moysen & mortuum esse eum in monte Abarim, in monte Nebo, qui est in terra Moab & qui est è regione Jericho, & sepelivit eum Dominus in Gati in terra Moab è regione Bethpeor, etsi nemo cognovit sepulcrum ejus usq; ad hanc diem Deut. 32, 49. & 34, 5. 6.

XLI. Simul ex his occasionem captabunt pij lectores cogitandi *non tantùm de Loco*, quem veteres singularem semper constituerunt sacris suis tractandis, *sed & de alijs.* Fuit nimirum sine omni dubio in loco sacrorum aliquid amplius ubi Sacerdos summus

mus

Quodnam
juxta alta-
ria sua ta-
bernaculum
habuerint
veteres ab
Adam ad
Mosen.

mus quovis tempore degere potuerit, quando ad sacra tractanda accessit. Legatur totum caput Exodi 33. ubi Moses *tabernaculum* quoddam conventus seu Ecclesie, (vetus translatio vocat tabernaculum fœderis) habet, & tempore commissæ *μοχολατρείας* illud è medio castrorum exportat in locum profus solitarium. In hoc igitur consulit ipse Dominum, in hoc respondet ipsi Dominus, ex hoc redit ipse ad castra, sed ab hoc non recedit Josua minister Mosis. Fuit hoc tabernaculum vel à Jacobo in Ægyptum unà deductum, vel novum ad similitudinem Jacobitici tabernaculi conventus factum. Osiander super caput 33. Exodi putat fuisse temporaneum, interim à Mose erectum, donec extrueretur totum tabernaculum Mosaicum.

XLII. Sed non opus est, ut in hisce laboret opera impensior, quia nemo negabit, 1. Sanctos Patriarchas ardentè & diligenter coluisse DEUM, & sacrificia eidem obtulisse. 2. Convenisse in certo loco, 3. in eodem loco habuisse altaria, 4. altaria munita fuisse vel circumpositis muris vel quibuscunq; munimentis, 5. etiam vel domos vel tabernacula in vicinia extitisse pro conventibus commodioribus, pro asservandis rebus ad sacra peragenda necessarijs &c.

XLIII. Post Semum sequuntur Abraham, Isaac & Jacob, qui per ducentos annos circiter non sacrificarunt nisi intra ipsam terram, quam tandem Judæi occuparunt. Altare fecit Abraham juxta Bethel Gen. 12, 8. in Hebron Gen. 13, 18. sacrificavit etiam in terra Moria Gen. 22, 2. Isaac in Berseba Gen. 26, 25. Jacobus circa Sichem, Gen. 33, 20. in Bethel, Gen. 35, 1. 3. 7. Moles quoq; in exitu ex Ægypto sacrificavit in deserto contermino eidem terræ promissæ, Exod. 17, 15. juxta Sina Exod. 24, 4. & postea ulterius, sed Exod. 20, 23. 24. 25. non nisi in altaribus terreis, (non firmiter lapideis) ut citius destrui possent nec à posteris per *κακοζηλίαν* magnifierent, siquidem semper properabat divina majestas, & remitti optabat cunctam posteritatem ad locum sacrificij magni per Christum præstandi.

XLIV. Et huc usq; satis planum effecimus, inde à lapsu sacrificia semper solita fieri & debuisse fieri non in quavis parte seu provincia orbis terrarum, sed tantum in illa quæ Judæam partim continet,

cinet, partim eidem contigua, vicina, proxima, finitima, contee-
minaq; & versus ortum sita, ut ita locus ille versus ortum demon-
straret peccatum, propter quod ex Paradiso ejecti fuerant primi
parentes, versus occalum verò salutem per eum restauratam, qui
sacrificijs interim adumbrabatur, & magnum sacrificium eodem
in situ præstare debebat.

XLV. Cæterum hanc voluntatem divinam quovis seculo in- *Quanta fu-*
de usq; à lapsu omnes homines in toto orbe terrarum ritè agno- *erint pecca-*
scere, adorare & venerari decuisset, & ad eam etiam inter multi- *ta commissa*
plices confusiones & imperiorum ruinas respicere, nec ab ea vel *adversus*
tantillum recedere, Imò si quandoq; ex divina indulgentia vel sa- *præcepta di-*
crificium, vel etiam locus sacrificiorum per hostes interiisset vel *vina de sa-*
occupatus fuisset, vel quamcunq; mutationem accepisset, tamen *crificij divi-*
nihil ex arbitrio humano aut consilio rationis mutandum, sed ex *ni loco.*
Prophetarum novis suggestionibus responsum expectandum, &
ita procedendum fuisset.

XLVI. Verùm enim verò sicuti alijs sapientissimis manda-
tis divinis multiplices acciderunt prævaricatorum petulantium,
proterviæ, ita hoc consilium Domini, per quod toti Orbi & sin-
gulis in eo hominibus quovis tempore tanquam per spectaculum
illustre, maximè incurrens in oculos omnium hominum, (sicut
plus moventur homines visu quàm auditu) mysterium meritè
Messiæ ob oculos ponere & inculcare voluit, sæpenumero gravi-
terq; fuit violatum.

XLVII. Ante diluvium *Ethnicismus Cainicus* huic sanctissimo
consilio DEI quantum restiterit, breviter ex epistola Judæ indi-
gitare supra sætigi. Post diluvium *Ethnicismus Ham seu Cham* idem
sibi habuit propositum, & nota est impietas posteritatis Chananæ
plus satis ex sacris literis, notum Historicis eruditis, quod Ham-
monis Jovis oraculum ex eodem Chamo seu Hamo prodierit,
quando successu temporis veritas Domini corrupta, rituumq; san-
ctitas contaminata fuit, ex quo tandem ante natum Christum
quasi novus, isq; latissimus alius emergit Ethnicismus. Utq; tem-
porum ante Mosen conditionem nunc prætereamus, & intra tem-
pora à Mose ad Christum nos contineamus, hujus divini ritus con-
taminaciones **ET IN POPVLO DEI & EXTRA POPVLYM
DEI** varias & horribiles deprehendemus.

Q

48. In

Populus Dei XLIX. In populo DEI duæ fuerunt quoad locum sacrificiorum prævaricationes insigniores. Sacrificia non debuerunt quomodo peccaverit. adversus: præceptum Dei de loco sacrificij. In populo DEI duæ fuerunt quoad locum sacrificiorum prævaricationes insigniores. Sacrificia non debuerunt ulla fieri nisi in loco quem elegerit Jehova Deuter. 12, 13, 14. Non autem nisi illum elegit Jehova, ubi volebat reponi arcam fœderis cum Cherubim aureis, Exod. 25, 22. *Facies propitiatorium & duos Cherubim, & pares propitiatorium super arcam, & conveniam tecum illuc, & loquar tecum è propitiatorio inter duos Cherubim, quod est super arcam.* Psal. 80, 2. qui sedes inter Cherubim. Talis locus fuit tabernaculum Mosaicum & templum Salomonis, illud in Silo cum primis, hoc in Hierusalem.

XLIX. Prima igitur corruptela fuit, quod pater ex textibus sacris, contra jus & contra voluntatem divinam solitos fuisse Israelitas in magnis periculis arcam Jehovæ seu arcam fœderis, apud quam DEUS singulariter præsentiam suam & favorem suum erga Israelitas declarabat, ad alia loca exportare.

L. Nam Judic. 20, 28. non longè post Josuæ adhuc vivente Phineas filio Eleazari filij Aaronis in Maspa ad bellum contra tribum Benjamin eam traxerunt, item 1. Sam. 4, 3. 17. ex Silo in bellum Philistinum per duos filios Eli duxerunt.

LI. Arcæ illius fœderis seu Jehovæ historia nota erat toti Orienti, quàm magnum nimirum contigisset miraculum ad præsentiam ejus & transitum per Jordanem, Josuæ 13, 17. unde & Philistini 1. Sam. 4, 7. timuerunt dicentes, Væ nobis quis liberabit nos è manu deorum fortium istorum. Hi enim sunt Dij qui percusserunt Ægyptum omni plaga in deserto.

LII. Hac pertinet illud 1. Sam. 14, 18. ubi Saul interrogat Jehovam ad arcam, Erat autem arca DEI die illa cum filijs Israel, scilicet in bello contra Philistinos suscepto, similiter 1. Sam. 15. cum David in exilium propelleretur, Sacerdotes enim cum arca sequi voluerunt, sed prohibebantur à Davide sicut qui versu 24. 25. 26. 27. 28. 29. Item 2. Par. 35, 3. Josias præcipit Sacerdotibus ut ponant arcam in domo sanctitatis, nec eam amplius circumportent, nimirum sicut sine dubio factum fuerat sub antecessore ejus, Patre, rege Ammon.

LIII. 2. Samuel. 11, 10. Urias ex bello revocatus ad Davidem, ut concumberet cum uxore, adeoq; gravidationem à Davide factam

factam in sese recipere necessum haberet, non voluit descendere ex aula Davidis in domum ad uxorem suam, sed dormivit ad ostium domus regiae, & de causa interrogatus à rege, respondit, ARCA & Israel & Juda manet in tabernaculis, præterea Dominus meus Joab & servi Domini mei in superficie agri manent, & ego ingrediar domum meam, ut comedam & bibam, dormiamq; cum uxore mea.

LIV. Quod jussu divino arcam fœderis illi primi in bellum eduxerint ex Silo, 1. Samuel. 4. nemo crederet, qui æstimabit, nemini nisi summo Sacerdoti quotannis semel, die decimo, septimi mensis, licitum fuisse ingredi in sancta sanctorum, in quo solo loco semper arca fœderis desidebat, una cum Cherubim, inter quos scribitur sedere DEUS. Si igitur non nisi summo Sacerdoti quotannis uno die ingredi, & arcam fœderis contemplari licitum fuit, utiq; temeritatis fuit maximæ, & κακοζηλία exempli portatæ arcæ circa Hiericho ad SPECIALE mandatum DEI, Jos. 6. quod arcam missis legatis ad sese venire in castra jubent, adventantem nulla reverentia, (qualem Josuæ 3, 4. præcipit DEUS, ut semper 2000. cubitis in itinere ab ea absint, cujus etiam violatores alij 1. Sam. 6. Bethsamitæ 750000 dant pœnas, item Num. 4, 20.) quin potius incompositis clamoribus excipiunt.

LV. Et si verò hæc ita sese habent, ramen quantum roboris & potentiae habeat superstitiosa consuetudo, patet ex eo, quod etiam posteri Israëlitarum arcam sæpius in bellum eduxerint, ut hæctenus vidimus.

LVI. Postquam ex Silo in bellum contra Philistinos fuit exportata, & capta in manus hostium venit, collocatur in templo idolatrico, seq; vindicat, nihilominus ramen in agro Philistinorū manet menses septem, 1. Sam. 6, 1. Hinc per Philistinos ad Bethsamitas & per Bethsamitas in civitatem Kiriathearim, & quidem ibidem in domum Abinadab, sine dubio Levitæ aut Prophetæ pietate celebris, fuit ducta, ibiq; non 20. tantum annis, sed 60. mansit 1. Sam. 6. per totum & 1. Sam. 7, 1. 2. quæ domus sita erat in Gabna, hoc est, in colle excelso. Hinc ramen ad bellum, sicut

jam indicatum fuit educta, 1. Sam. 14, 18. Nimirum à Philistinis in via per Bethsemes & Cariathiarim versus Silo sese extendente ducitur, utrum DEUS interim aliquid velit respondere de arca sanctificanda, postquam fuerat inter hostes, sed cum nihil responderet, ita, ut dictum est, eandem tractarunt.

L VII. Quin & eodem sine arcam in Mispa videntur traxisse, tempore belli Amonitici sub Jephtha, qui locutus est coram Jehova in Mispa Judic. 10, 17. & 11, 11. item tempore belli propter uxorem Levitæ occisam gliscentis Jud. 20, 1. 18. & 21, 1. 2. 3. 4. 5. item tempore Samuelis & belli Philistini, 1. Sam. 7, 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. Quin & quia subinde bellorum metus & pericula extabant tempore Samuelis, ideò sub eodem ipso Samuele, arca modò apparet in Mispa, 1. Samuel. 7, 5. & seqq. modò in Rama, 1. Samuel. 7, 17. 1. Samuel. 8, 4. 5. 6. ubi consulebant & sacrificijs colebant Dominum sedentem inter Cherubim, & orabant, ut felicitate fruerentur adversus hostes, modò in terra Suph, 1. Sam. 9, 12. 13. modò in Bethel, 1. Sam. 10, 3. modò in Gilgal, 1. Sam. 10, 8. modò iterum in Mispa, 1. Sam. 10, 17. & seqq. modò iterum in Gilgal, 1. Sam. 11, 14. & 13, 7. & seqq. modò in Bethlehem, 1. Sam. 16, 1. 2. 3. 4. Propter metus igitur & rumores, & propter pericula bellorum subinde arca ex Cariathiarim educta, & in locum reducta fuit illum, quem interim eidem connivebat Dominus. Interim quoq; tabernaculum ex Silo venit in Nob, 1. Sam. 21. & 27. & 23. & tandem in Gabaon, 1. Reg. 3. 4. & fuit alterum absq; altero, & utrobq; contra DEI præceptum sacrificarunt.

L I X. Hinc jam intelliguntur & conciliabuntur facilius diversa Scripturæ de sacrificijs nunc hic in tabernaculo sine arca, nunc in loco arca sine tabernaculo oblatis. 1. Sam. 7. Samuel sacrificat in Mispa, obtinetq; precibus suis à Jehova ut inronaret grandi voce super Philistinos, eosq; contereret, & restituerentur urbes quas tulerant Philistini ab Israële ab Ecron usq; ad Gath, sub quibus varijs bellis etiam in Rama aram pro arca extruxisse Samuelem consequens erit. Etsi verò ibidem versu 13. 14. additur, fuisse salutem datam à Jehova Israëlitis, contra Philistinos, tamen hoc ita intelligendum venit ab eventu, quem non nisi in fine vitæ Samuelis videri & restari potuerunt, interim verò & antea eventus istius ignari, tamen pugnarunt.

LIX. Immo interim cap. ii. cum Naha Ammonitide bellum est gerendum ipsis, & capite 13. & 14. lib. 1. Sam. aliud cum Philistinis & cap. 15. cum Amaleckitis, & cap. 17. iterum aliud cum Philistinis, Immo 1. Sam. 10. ubi quidam ascendunt in Bethel sacrificaturi, in Colle D E I versu 5. memorantur praefecti Philistini seu statio Philistinorum, quam stationem seu quod praesidium Philistinorum, quod erat in colle, percussit Jonathan, 1. Sam. 13.

LX. His ita aestimatis nemo mirabitur., illis annis, quando arca ordinariè stetit in Cariathearim & tabernaculum in Nob, ut & tandem in Gabaon, tamen fuisse consultum Dominum & D E O sacrificatum in Mispa, in Rama, in Bethel, in Gilgal, in Bethlehem, & forsan in pluribus locis quam quæ sunt annotata, siquidem etiam sancti homines abusi fuere exemplo arcae circumportatae circa Jericho, cujus muri ad circumportatam arcam, tum spontè conciderunt. Sed exemplum extraordinarium & singulari mandato divino factum non debuissent ipsi usurpare tanquam ordinarium, & regulare contra expressam regulam Deut. 12, 13, 14.

LXI. Verissimam esse hanc declarationem de arca in tot locis reperta, (id quod ex sacrificijs ibidem oblatis & cumprimis ex responsis ibidem à D E O datis, elucet.) comprobatur ipso illo Davidis, 2. Sam. 6. 3. 1. Par. 13, 5. qui arcam in civitatem suam non ex alio loco quam ex ordinario loco post Silonis locum assumto, nimirum ex Cariathearim adduxit, sicut manifestus textus Paralipomenon habet. Si ergò post captivitatem apud Philistinos toleratam portata est in domum Aminadab in Cariathearim, & si ex hac domo Aminadab in Cariathearim per Davidem est exportata in civitatem suam, siq; nihilominus interim in alijs locis quoq; fuit deprehensa, utiq; in hæc alia loca pervenit, sicuti ex Silo pervenit in castra Israëlitarum, 1. Sam. 4.

LXII. Hoc difficilimo nodo ritè soluto, nunc etiam respon. *Objectiones*
dendum de alijs impingentibus in regulam Deut. 12, 13, 14. quod sa. *alie.*
crificia non debeant fieri nisi in illo loco quem elegerit Jehova.
Et primò quidem Judic. 2, 5. omnes filij Israël immolasse scribun- 1.
tur in Bochim seu loco flentium, non procul à Gilgal. *Secundo.* 2.
Judic. 6. Gideon in planitie & vertice arcis Ophra offert holo-
caustum. *Tertiò, in Ophra Gideon instituit Ephod necessarium.* 3.

4. sacrificantibus, Judic. 8. 27. Quarto, Judic. 13. Manoah pater
 5. Simsonis offert holocaustum in petra agri. Quinto, Elias Prophe-
 6. ta sacrificat in monte Carmelo, 1. Reg. 18, 32. Sexto, 2. Sam. 24.
 David sacrificat in arca Arnunah.

Responsio
 ad 1.

LXIII. Verum respondetur de primo, Si Bochim significat
 specialem locum juxta Gilgalis, quod historia Judic. 2. pertineat
 ad tempora prima ingressus populi ex deserto in terram promif-
 sam, quæ tunc plenè nondum ipsis erat divisa, unde nec locus ele-
 ctus divinitus ad sacrificia. Postea enim primum dimisit popu-
 lum, cum jam electa esset sedes sacrificiorum. Tunc igitur tempo-
 ris sacrificare in locis varijs intra Judæam vagis, ut in deserto lo-
 jebant.

Resp. ad 2.

LXIV. De secundo quod Gideon petat non nisi signum à
 DEO, unde cognoscat se esse divinitus destinatum ducem, sub
 cujus ductu victoria populo contingere debeat, adeoq; quod non
 nisi petierit, ut cibum ab ipso mox afferendum capiat, quem ci-
 bum etiam Angelus in signum firmiter accendit, id quod nequa-
 quam potest dici sacrificium. Sed & si etiam obtineres, quod sa-
 crificasset, tamen adhuc nihil ad rem. Specialis enim lex divi-
 na meritò ad tempus derogat generali legi divinæ, in eo homine,
 loco, casu, cui specialiter est lata, non verò in alijs personis, locis,
 temporibus, casibus, quibus lata non est. Perlege rotum caput,
 lector, & cernes, rem ita se habere, sicut jam dictum est. Alio die,
 casuque non licebat Gideoni repetere hoc ipsum sacrificium
 in eodem loco, sed statim altero die fuit obligatus ad legem Deut.
 12, 13, 14.

LXV. De tertio patet ex textu, quod Gideon Ophram locum
 sacrificiorum deinceps constituturus graviter peccaverit, seu ut
 contextus Judic. 8, 27. habet, fecerit, ut fornicatus sit universus
 Israel, & factum sit offendiculum ipsi & toti domui ejus.

LXVI. De quarto responderetur, quod Manoah itidem primo
 tantum cibum peregrino dare voluerit, sed postea ex jussu Angeli
 in petra agri sacrificaverit extraordinariè, versu 16. in signum eo-
 rum confirmandorum, quæ ipse ex Angelo de nativitate Simsonis
 audiverat; unde tale holocaustum in loco extraordinario non
 licuit

licuit Manohæ reperere. Solitos autem fuisse azymos pares co-
qui hospitibus, apparer, Gen. 19, 3. & 1. Sam. 28, 24. ne quis ex A-
zymis concludat necessariò sacrificium intelligendum. Verba in
Samuele cum his prorsus congruant: Mulier habebat vitulum pasqua-
lem, vel saginatum in domo, & festinavit & occidit eum, & tol-
lens farinam miscuit eam & coxit azyma, & posuit ante Saul &
servos eius, qui eum comedissent, surrexerunt & ambulaverunt per
totam noctem illam. *Iam confer Iudic. 6, 18.* Ne recedas hinc do-
nec revertar ad te portans sacrificium (mactationem, id est, ma-
ctatum aliquid) & offerens tibi. Ingressus igitur Gideon coxit
HOEDVM (sic antiqua translatio legit appositè, Pagninus, ap-
paravit, sed nec coquere nec apparare licuisset Gideoni sacrifici-
um) & de farinæ modio azymos panes, carnesq; ponens in cani-
stro, & IVS CARNIVM (ergo erant coctæ) mittens in ollam
tulit omnia sub quercu, & obtulit ei. *Confer cum his Iudic. 13.* ubi
angelus responder, Etiam si me cogis, non comedam panes tuos,
si autem vis holocaustum facere, offer illud Domino. Perinde
se res habet cum Jud. 6.

LXVII. De quinto patet ex 2. Sam. 24, 18. ubi venit Gad
ad Davidem dicens, Ascende, erige Jehovæ altare in area Arau-
nah. Immo hoc fuit principium mandati de ædificando templo
Salomonis in eodem loco. Quæ de re alias plura.

LXIX. De sexto responderetur, quod Elias mandatum DEI
habuerit hoc, 1. Reg. 18, 1. Vade ostende te ipsi Achab. Quomodo
ostendere sese debuerit Achabo, hoc jam explicant consequentia,
in quibus Achabum alloquitur Elias hoc pacto: Congrega ad
me universum Israël ad montem Carmelum & Prophetas
Baal, versu 23. Dent nobis juvencos duos, & eligant unum sibi,
quam in frustra concidant, ignem autem non supponant, ego
parabo alterum, Erit autem DEUS qui audierit per ignem, ipse
sit DEUS. Ex his plus quam manifestum est, esse hic DEI
mandatum speciale & extraordinarium de sacrificio faciendo
hac die non nisi in Charmel. Altero die, alio loco & casu istud
speciale mandatum non amplius vel Eliam vel alium obliga-
bat.

69. Porro

Tabernacu- LXIX. Porro non tantum arcam extra sanctuarium con-
lumi a Mose tra mentem DEI saepius exportarunt ad alia loca, & in illis lo-
ad Salomo- cis sacrificarunt Israelitae, verum etiam quo ad tabernaculum
nem quot totum (excepta & exempta arca) peculiare aliquid commiserunt,
locu fuerit. Postquam arca ex Silo Benjamin in castra adversus Philistinos in-
structa fuit educta, & in manus hostium traducta, tum, ut appa-
ret, praenimio metu totum tabernaculum Mosaicum ex Silo mi-
nus munita in Nobe & hac destructa in Gabaon Benjamin me-
tropolin olim Hevzorum & magis munitam traduxerunt, & in
omni loco, in quo subsistebat diverso tempore etiam sacrificarunt
1. Sam. 1. & 21. & 22. & 23. 1. Reg. 4.

LXX. Haec conveniunt bene cum ijs, quae dicuntur Psal. 78.
60. DERELIQUIT tabernaculum Sion, tentorium in quo habi-
tavit intra homines, & tradidit in captivitatem fortitudinem su-
am & gloriam suam in manum hostis. Arca siquidem tantum
capta fuit, tabernaculum Mosaicum non item, Attamen etsi ca-
ptum non fuit tabernaculum, tamen in maximo versatum fuit
periculo, id quod inde colligitur, quia in Nobe & Gabaon fuit
translatum urbem sitam in monte Siluntico ut narrat Adricho-
mius, satis munitam.

*Salomon sa-
crificat in
Gabaon, ubi
erat taber-
naculum
Mosaicum
sine arca.*

LXXI. In hoc igitur oppido haesit tabernaculum Mosaicum
usque ad tempora Salomonis. Patet illud ad litteram 1. Reg. 3. ubi
versu 4. dicitur, Ibat rex in Gibeon ut immolaret illic, quia ipsa
erat excelsum maximum, mille holocausta obtulit Salomon super
altare illud, In Gibeon visus est Jehovah ipsi Salomoni, in somnis
nocte, dixitque DEUS, postula quod vis, ut dem tibi. Et ibi insti-
tuit Salomon petitionem suam usque ad versu 15. Sequitur tunc, Cum
evigilasset Salomon & en somnium, & venit in Jerusalem, & ste-
tit coram arca foederis Jehovah, & obtulit holocausta, fecitque pa-
cifica.

*Salomon sa-
crificat in
Jerusalem,
ubi erat ar-
ca sine ta-
bernaculo
Mosaico.*

LXXII. Ergo Salomonis tempore sacrificabant in duobus
locis, in Gibeon super altare holocausti in tabernaculo Mosaico,
& coram arca foederis, in Hierusalem. Intercedunt inter captivi-
tatem arcae apud Philistinos & inter dedicationem templi Salo-
monici circiter anni nonaginta. Sicut autem antea in Aegypto
versantes Patres nulla sacrificia obtulisse leguntur, sicut item
tempore

tempore septuaginta annorum in captivitate Babylonica, nec in
Judæa potuerunt sacrificare, ita his nonaginta annis varia fue-
runt confusiones quo ad hoc negocium .

LXXIII. Valdè autem iratum fuisse his nonaginta annis
DEUM Israëli propter quædam grandia peccata, ideoq; tot an-
nis nullam de arca in hunc vel illum locum cum tabernaculo re-
ponenda responsionem edere voluisse, præsertim sub imperio re-
gis Saul, sub cujus diebus arcam requisitam non fuisse docetur 1.
Par. 13, 3. usq; ad tempora Davidis & Salomonis, non difficulter
colligemus ex Psal. 78. verbis sequentibus: Introduxit eos ad ter-
minos sanctitatis suæ, in montem istum quem acquisivit dextera
ejus, Ejecit à facie earum gentes, & habitare fecit in tabernaculis
eorum tribus Israël: At tamen averterunt se, & prævaricati sunt
sicut patres eorum, propterea dereliquit tabernaculum Silo, ten-
torium in quo inter homines habitavit, Tradidit in captivitatem
fortitudinem suam, sprevit tentorium Joseph, & tribum Ephraim
non elegit, Elegit autem tribum Juda, montem Sion quem di-
lexit &c.

LXXIV. Quin immò tandem David sine dubio ex instinctu
divino, prorsus novum parat tabernaculum præter tabernaculum
Mosaicum, de quo non habebat reducendo divinum responsum,
2. Sam. 6, 17. 1. Par. 13, 2. 3. 4. 5. 6. & 15, 1. 2. & 16, 1. Quid in hac
reductione peccatum fuerit, & in quem locum ad tempus diver-
terit runc arca, patet 2. Saml 6. Immò videntur annis istis 90.
superiùs computatis non tantum in duobus, sed & in pluribus ce-
lebribus locis, in quibus nec arca nec tabernaculum tunc erat sa-
crificasse, scilicet, quemadmodum colligetur ex 1. Reg. 3, 2, 3. quod
tempore Salomonis sacrificavit populus in EXCELSIS, quod
non ædificata esset domus nomini Jehovæ ad dies illos, in quibus
EXCELSIS Salomon suffiebat.

LXXV. Tandem autem completo templo Hierosolymita-
no rex Salomon inferri curavit arcam; deinde tabernaculum Ec-
clesiæ Mosaicum, quod tabernaculum cum altari æneo hæcenus
manserat in Gibeon. Tabernaculum enim Mosaicum cognomi-
nat Scriptura tabernaculum Ecclesiæ, 2. Par. 1, 3. 6. 13. Taberna-
culum verò alterum à Davide factum vocat tabernaculum, quod

D

retendit

reterendit arca David 2. Sam. 6, 17. 1. Par. 15, 1. 3. & 16, 1. 2. Par. 5, 5.
Sine dubio autem tabernaculum Davidicum itidem in conclavia
aliqua templi murati à se se reducitur Salomon recondidit. Et
tunc redijt antiquus status & in uno loco fuere templum, arca,
altare holocaustorum, cum hætenus partim apud arcam extra
tabernaculum, partim apud tabernaculum arca destitutum sacri-
ficassent.

LXXVI. Et si verò ab hoc tempore Authenticam Deut. 12,
13, 14. strictissimè servare decussit posteros cunctos Israëlitarum,
tamen quod ad stuporem usq; miraberis, quemadmodum hæte-
nus per 90 annos, ita posthac creberrimè peccant adversus ean-
dem Authenticam. Alij sacrificant in loco divinitus electo, alij
verò eligunt sibi excelsa, id est, loca non tantum ea, in quibus an-
tea versata fuerat arca aut manserat tabernaculum, quæ inde san-
ctitatis cujusdam axioma contraxisse & sacrificijs digna videri po-
terant, sed etiam ea quæ ipsis complacebant in quocunq; colle sub
una quavis arbore viridi.

LXXVII. Quam profanationem Authenticæ sacræ in im-
mensum auxerunt, postquam decem tribus desciverunt à jurisdic-
tione regum Juda, cooptato sibi metipsis proprio rege, quia con-
tinuò secuta fuit constans consuetudo sacrificandi in pluribus,
quàm in uno Judææ loco. Hinc sine dubio multi decimas non
Hierosolymitanis, sed suis vicinis Sacerdotibus (per totam enim
Judæam oppida Sacerdotum, & ita Sacerdotes ipsi sparsim reperie-
bantur) porrexerunt, & Sacerdotes pleriq; propter lucrum non
tàm Authenticam Deut. 12, 13, 14; attendere, quàm voluntati pa-
tronorum obtemperare sategerunt.

LXXVIII. Huc pertinent quæ extant 1. Reg. 12, 26. Dixit
nimirum Jeroboam in corde suo, Nunc revertatur regnum ad do-
mum Davidis, si ascenderit populus iste ad faciendum sacrificia in
domo Jehovæ in Jerusalem, converteretur cor populi hujus ad Do-
minum Rehoboam regem Juda, & me interfecto revertentur ad
Rehoboam regem Judæ, Consilio itaq; inito, fecit duos vitulos
aureos, dixitq; ad eos, sufficiat vobis ascendisse in Jerusalem,
ecce Dij tui O Israël, qui eduxerunt te è terra Ægypti, & posuit

unum

unum in Bethel, unum in Dan. Fecit præterea domum excelso-
rum & constituit sacerdotes quosdam de populo, qui non erant de filiis *Qualis con-*
Levi, Fecit in super solennitatem, secundum solennitatem, quæ *fusio sacer-*
erat in Juda, & obruit super altare, similiter fecit in Bethel, im- *dotum post*
molando vitulis, quos fecerat, & constituit in Bethel sacerdotes *tempora*
excelsorum, &c. Item 1. Reg. 13, 32, 33. Eveniet id quod exclama- *scissi regnæ*
vit in verbo contra altare in Bethel, & contra omnes domos ex- *Davidici.*
celsorum quæ sunt in urbibus Samariæ. Non autem est rever-
sus à via mala sua Jeroboam, (etiam miraculo monitus in eodem
capite.) Sed rursus fecit quosdam è populo sacerdotes excelsorum: qui
volebat, implebat manum suam, & erat de sacerdotibus excelsorum. Et
fuit hæc res in peccatum domus Jeroboam, ut extirparetur atq;
deleteretur de superficie terræ.

LXXIX. Sed & eandem consuetudinem mox arripuerunt
reges Judæ, nec quicquam cedebant in hac superstitione regibus
Samariæ. Sic enim habet textus 1. Reg. 14, 22. 23. 24. Fecit Je-
hudah (sub Nadabo filio Rehobeami) malum in oculis Jehovæ.
& ad iracundiam provocaverunt eum magis quam omnia quæ
fecerant Patres eorum peccatis suis quæ peccaverant. Nam ædi-
ficarunt etiam ipsi sibi excelsa, & statuas & lucos super omnem col-
lem excelsum, & subter omnem arborem viridem, fuerunt etiam
scorta mascula (*idola Priapeja*) in terra, fecerunt secundum omnes
abominationes gentium, quas ejecit Jehovæ à facie filiorum
Israelis. Hæc ibi.

LXXX. Omnino autem propter contemptam & neglectam
Authenticam Deut. 12, 13, 14. factum fuit, quod tandem DEUS
hostes externos immisit adversus Israelitas, & exterminavit eos de
superficie terræ. Non enim potuit hoc malum exterminari nisi per
ipsas captivitates Babylonicas. Postea verò cæperunt hanc ipsam
Authenticam observare religiosius. Excelsa à themate Hebræo
עֲלֵי דִּבְרֵי dicuntur, quod essent ædificata in locis sublimioribus E-
zechiel. 20, 28.

LXXXI. Audi verò paucis lector de hac impietate, quam
exercuere continuo reges Samaritani, postquam, decem tri-
bus à linea Salomonis defecerant. Salomoni successit Roboam
D 2 filius,

Catalogus
regum, qui
contra deum

Erinanti & filius, sed cum durius responderet subditis suis, decem tribus de-
preceptum fecerunt ad Jeroboam olim servum Salomonis filium Nebath
Dei de loco Ephrathei, 1. Reg. 11, 26. ad finem usq; & 12, 20.

uno sacrifi- LXXXII. Et quia hic Jeroboam inchoavit confusiones sa-
ciorum pec- crificandi in lucis & sacrificandi idolis, iccirco, qui postea in via
carunt. & peccatis Jeroboam ambulasse scribuntur, illi eandem impuri-
tatem sacrificandi retinuerunt.

LXXXIII. Fecit hoc Nadab post Jeroboamum patrem 1.
Reg. 25, 25. 26. Basa ex tribu Isaschar post Nadabum 1. Regum 15,
33. 34. & 16, 1. 2. Ela filius Basæ, post Basam 1. Reg. 16, 13. Zimri
autem post Elam 1. Reg. 16, 19. post Zimrium ipse Præfectus
Omrius, 1. Reg. 16, 23. 24. 25. post hunc filius ejus Achab 1. Reg. 16,
30. 31. 32. 33. post Achabum filius ipse Ahazias 1. Reg. 22, 52. 53. 54.
Post Ahaziam alioquin pius Jehu ex alia linea, 2. Reg. 10, 28. 29. 30.
31. post hunc filius Jehozabab 2. Reg. 13, 2. 3. 6. post hunc filius Joas 2.
Reg. 13, 10. 11. postea Jeroboam, 2. Reg. 14, 23. 24. & filius prioris
Zacharia 1. Reg. 15, 8, 9. & alius Menahem 2. Reg. 15, 17. 18. Erimis
& filius prioris Pecajah, 2. Reg. 15, 23. 24. & Peca 2. Reg. 15, 27. 28,
& Osea 2. Reg. 17, 1. 2. sub quo totum regnum Samaritanum in-
terit divinitus immisso vindice rege Assyriæ. Fecerant enim sibi
excelsa in cunctis urbibus suis à turre custodum.

LXXXIV. Audi etiam lector de altera linea Judæ, quæ Hie-
rosolymis continuo regnavit citra interruptionem quam prior li-
nea ab extraneis, ab hoc Judæ tribu sæpè patitur. Ergo sub filio
Salomonis Roboam impio excelsa statuas, lucos fecerunt Judæi, 1.
Reg. 14, 21. 22. 23. 24. In patris istius sui peccatis etiam filius Abia
ambulavit 1. Reg. 15, 1. 2. 3. Abiæ filius Asa fecit quidem quod re-
ctum erat in oculis Jehovæ, & abstulit universa idola de terra,
EXCELSA autem non sustulerunt (initio) subditi, 1. Reg. 15, 14.
2. Par. 4, 5.

LXXXV. Ejusdem filius Josaphat fecit quod rectum erat in
oculis DEI, veruntamen excelsa non removerunt (initio) adhuc
populo immolante & suffiente in excelsis, 2. Reg. 22, 44. Istius
filius Jehoram 2. Reg. 8, 16. 17. 18. ambulavit per viam regum Israël-
is, quemadmodum fecerat domus impia & idololatræ Achab.
fecit q;

fecitq; malum in oculis Jehovæ. Idem fecit filius istius *Ahazias*,
2. Reg. 8, 27.

LXXXVI. Successor *Ioas* fecit rectum vivente *Jehoadab*
Sacerdote; veruntamen excelsa non recesserant, adhuc populus
immolabat & suffiebat in excelsis istis, 2. Reg. 12, 2. 3. Idem nar-
ratur de ejus quoq; filio *Amasia*, 2. Reg. 14, 1. 2. 3. 4. Idem de pio
Azaria seu *Ozia* filio *Amasia*, 2. Reg. 15, 1. 2. 3. 4. idem de *Azaria* fi-
lio *Iotham* 2. Reg. 15, 35. Successor & filius ejus *Achaz* supra reli-
quas impietates, excelsa & alia etiam filium suum traduxit per
ignem & suffivit in excelsis & collibus super omne lignum viride,
2. Reg. 16, 1. 2. 3. 4. Impius *Achazi* pius filius *Ezechias* sustulit o-
mnia excelsa, statuasq; contrivit æneum serpentem *Mosis*, cui ad
illum usq; diem suffierant filij *Israëlis*, 1. Reg. 18. & dixit suis sub-
ditis, coram altari uno adorabitis, & super illud suffietis, id quod *Ethni-*
cus homo de *Ezechia* audierat & pronunciat 2. Par. 32, 12.

LXXXVII. Pientissimi Patris impietissimus filius *Manasse*
instauravit excelsa à Patre destructa, erexit altaria *Baal*, aras uni-
versæ militiæ cœli in ipsis atrijs domus *Jehovæ*, 2. Reg. 21, 3. 4. 5. *Ma-*
nassæ filius *Amon* per omnia patrem impium fuit æmulatus. 2. Reg.
21, 19. 20. 21. 22. Impij *Ammonis* pius filius *Iosias* pium suum *aba-*
vum *Ezechiam* per omnia imitatur 2. Reg. 23. à quo filius succes-
sor *Ieoahaz* recedit 2. Reg. 23, 32. ut & alter *Josia* degener filius
Iehojakim vel *Eliakim* ibid, 37. & hujus *Eliakim* filius *Iehoiakim* vel
Eliakim ibid, 37. & hujus *Eliakim* filius *Iehoiachim* 2. Reg. 24, 9. &
patruus istius *Iehoiachim*, 2. Reg. 24, 19. ubi *Jerusalem* perit, politia
destruitur, populus jam tandem omnis in captivitatem adduci-
tur. Sicut enim *Israël* decem tribus, ita residuæ duæ tribus *Ju-*
da & *Benjamin* non observarunt statuta. Abhorruit igitur *Jehova*
ab universo semine *Israëlis*, & tradidit eos in manum diripien-
tium, donec projiceret eos à facie sua, 2. Reg. 17, 19. & seqq. Sicut
prædixerat per manum omnium servorum suorum Prophetarum.

LXXXVIII. Etsi verò in excelsis non Diabolis sed DEO DEO, non
sacrificabant, sicut dicitur 2. Par. 33, 17. de tempore conversi & diabolis sa-
reducti *Manassis*, quod abstulerit Deos alios, reparaverit altare, sacrificabant
Jehovæ, & immolaverunt super illud victimas, præceperitq; ipsi in excelsis

D 3

Jehovæ,

Jehovæ, ut serviret DEO Israël, ATTAMEN ADHVC POPVLVS IMMOLABAT IN EXCELSIS DVNTAXAT IEHOVÆ DEO SVO. Erant autem hi mores prorsus contra Authenticam Deut. 12, 13. 14. ab Ethnicis derivari, apud quos excelsa erant in usu Esa. 15, 2. & 16, 12. & tam altè seu profundè insidebant huic populo.

LXXXIX. A templi Salomonici dedicatione usq; ad destructionem ejus per regem Bab. factam intercedunt circiter anni 415. aut inter Mosis (Authenticam Deut. 12. prolocuti) mortem, & inter destructionem templi jam dictam 860 anni, & in istis annis quàm horribiliter fuerit eadem Authentica contaminata, violataq; ex hoc jam allegato Catalogo æstimare etiam puero fuerit plùs quàm promptissimum.

XC. Quid igitur errorum suorum contra divinas Authenticas præscriptionem adversus nos urgent Pontificij, quid errantium summorum Pontificum & Ecclesiæ moderatorum istorum Tyrannicorum successionem interruptam? Si extarent historiæ ab Adami primo sacrificio usq; ad Mosis primum sacrificium, utiq; contra DEI etiam primævam ordinationem in hoc capite grandissima contemplari essemus quædam *ἁγία ἱστορία*. In nostris igitur Ecclesijs stare pergemus à solo puroq; verbo DEI, & nihil morabimur Coryphæorum Pontificiorum argumentationes adversus veritatem illas, quas nectunt majore suo Spiritu quam pondere ex sacris literis aliquo.

XCI. Etiam hi reges posteriores de Israël & de Juda poterunt Prophetis viris (Authenticas divinas urgentibus) objicere, quinam intra 200 aut 300 aut 400, immò 600 annos, & inde ab initio promulgati oraculi Deut. 12, 13. 14. tam rigidè interpretati sint sensum DEI, annón inde ab initio mundi non semper unus præcisè servatus fuerit sacrificiorum locus. Sed hæc obiter.

Inter Ethni- XCII. Cæterùm si DEUS iratus fuit intra terram Chanaan seu Palestinam istis ex populo suo, qui intra terram Chanaan non sacrificarunt in loco divinitus ad hanc rem deputato, quid putabis, pie lector sentiendum esse, quid promittendum istis Ethnicis, qui auctore Satana tantum ritum promiscuè introduxerunt alibi, cumq;

eumq; contaminatissimum reddiderunt in omnibus partibus orbis terrarum, de qua re plurima colligi possunt ex Lil. Gregorij Gyraldi Deorum gentilium historia, & ex Mythologia Natalis Comitit.

XCIII. Sacrificatum fuit apud Græcos, apud Ægyptios, apud Romanos, apud Persas, apud Scythas, apud Gallos, apud Indos, apud Africanos, apud Cyprios, apud Cretenses, apud Lusitanos, apud Germanos, apud Cimbro, apud Gothos & Sueones, in insula Thule, apud Scotos & Britannos, in insulis per Hispanos inventis, unde apud Historicos horum populorum, apud Poetas & alios veteres creberrimæ sunt mentiones sacrificiorum.

XCIV. Quæ de re si summa saltem capita delibare & proponere luberet, integra esset conscribenda disputatio vel potius proluxa oratio, aut potius ingens Commentarius. Nos brevi unoq; verbo rem totam expediemus, sacrificiaq; ista omnia nec divinitus præcepta, nec in honorem DEI oblata fuisse, nec DEO placuisse, probamus ex illo Apostoli dicto, quod extat I. Cor. 10. 20. Quæ immolant gentes, dæmoniis immolant, & non DEO.

XCV. Restat nodus unus solvendus, tum de templo quod Hierosolymitano simile in Garizim juxta Sichem tunc Samariæ caput ædificavit Sanabales, apud Joseph. lib. 11. antiquit. cap. 8. in quo Manassen generum suum alioquin filiam ipsius alienigenam juxta Judæorum monita deserturam pro summo Pontifice instituit, ad quem etiam alij Sacerdotes alienigenarum mariti confugerunt, idq; circa annos Alexandri Magni, tum de altero, quod Onias filius Oniæ pij statim post mortem Judæ Maccabæi, apud Joseph. lib. 13. cap. 6. & 7. tempore Antiochi fugiens ex indultu Ptolomæi, etiam ad similitudinem templi Hierosolymitani in Heliopoli, urbe Ægypti extruxit, quod duravit annos 333, in quo omnes ritus & sacrificia exercebantur.

XCVI. Sed de templo Garizim res est satis plana, præsertim cum spectatur eius auctor non DEUS, sed homo Ethnicus Sanaballer, motus filia suæ statu. De altero autem res esse intricatior non admonitis videbitur, siquidem Onias Esaiam Prophetam instituto suo accommodavit. Sic autem scribit Esaias cap. 19. v. 19. In die illa erit altare ipsi Jehovæ in medio terræ Ægypti.

97. Verum

XCVII. Verum enimverò in toto illo 19. capite Esaias propheta partim de pœna Ægyptijs infligenda, partim de liberatione ipsorum à pœna & conversione ad verum DEUM Israëlitis, & de expectatione & cultu Messia Domini, ita ut unum altare, hoc est, cultum divinum cum vera Ecclesia sint habituri Ægyptij.

XCIIIX. Hanc sententiam etiam tunc veram esse iudicavit **REX** Ptolomæus cum sorore & conjugè (Cleopatra) quia sollicitanti Oniæ indulgentiam pro novo templo intra Ægyptum ædificando respondit, ita ut peccatum & prævaricationem legis à se in Oniæ caput rejiceret. Sic enim inter alia rescribit Oniæ: Sane miramur, si poterit acceptum esse DEO templum statutum in impuro loco & pleno animalibus. Sed quoniam ais, Prophegam Esaiam jam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc, quatenus potest salva legis observatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Hæc rex.

XCIX. Sed & Josephus lib. 7. c. 30. belli Judaici tale de hoc templo Oniæ profert iudicium: Non hæc Onias sanã voluntate faciebat, sed erat ei contentio cum Judæis apud Hierosolymam degentibus propter fugæ memoriam iracundiam. &c. &c.

F I N I S.

94 A 7382

ULB Halle

3

002 183 692

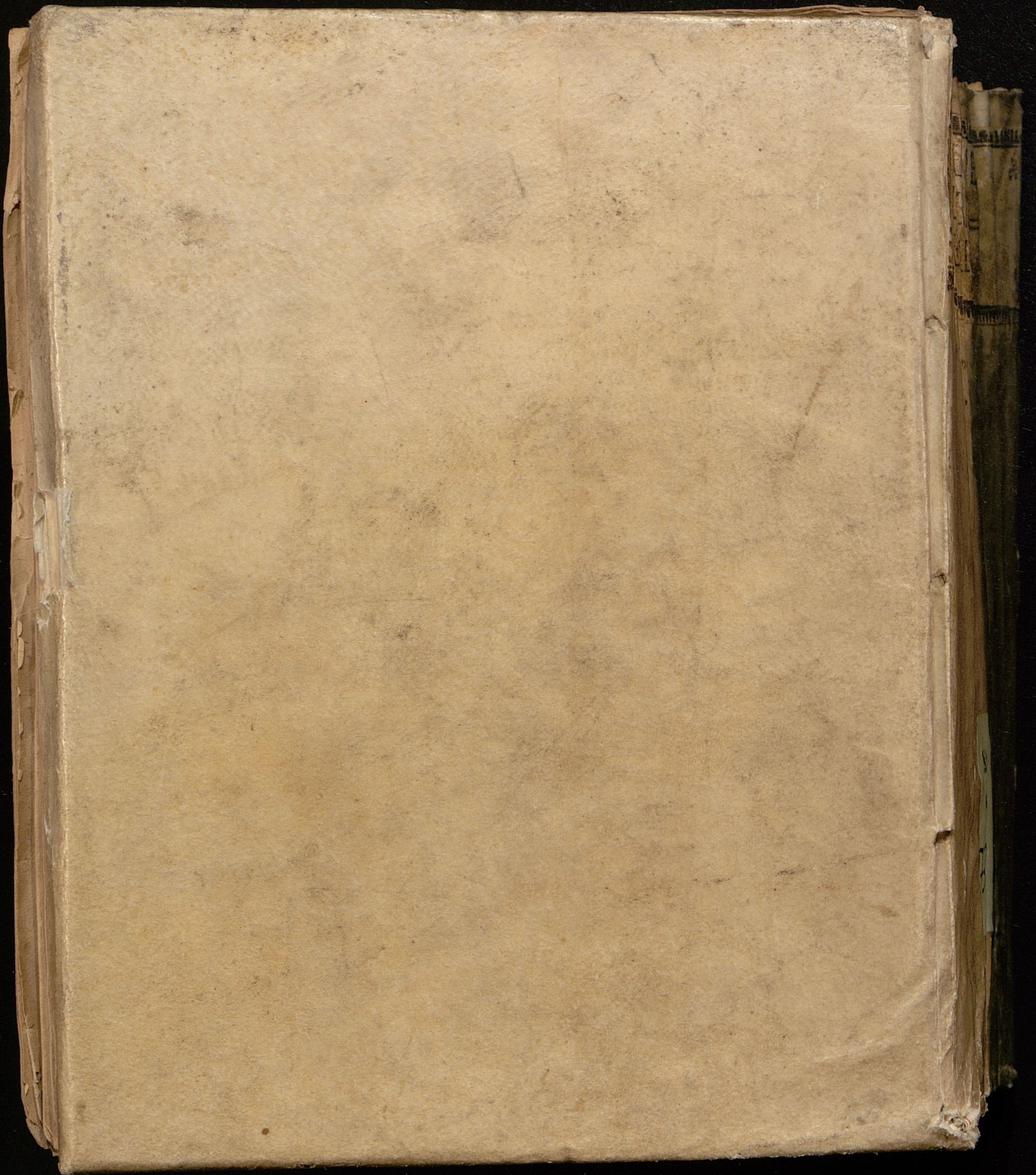

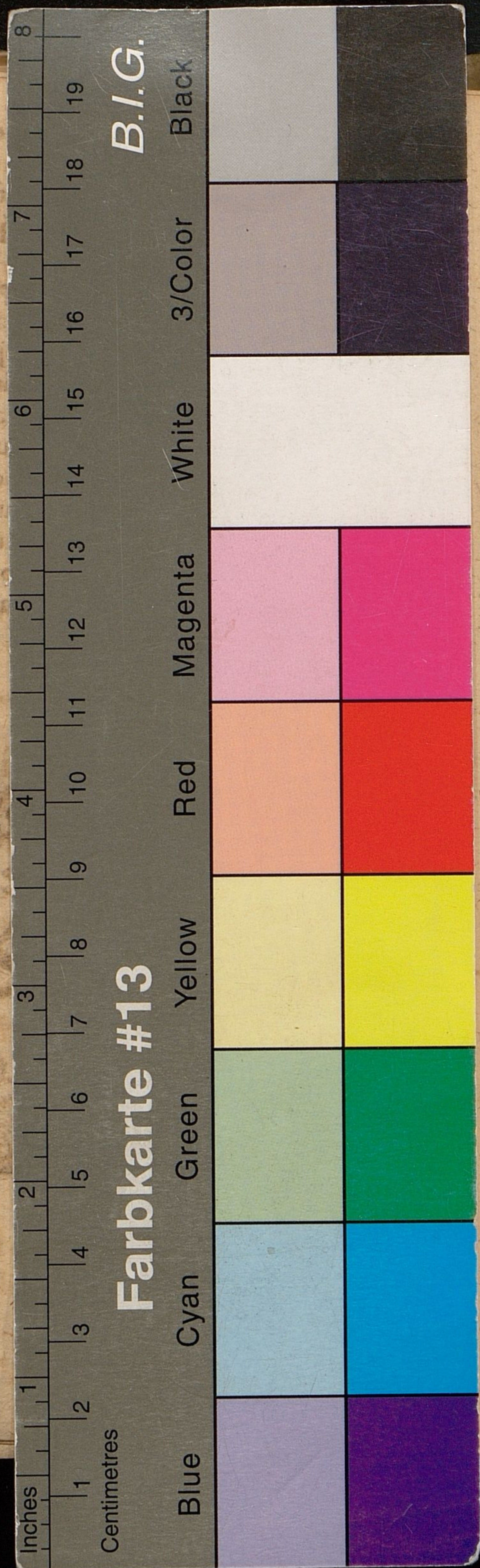
Sb.

VD 17

21,7.99 Bd.

34

DISPUTATIONUM THEO-
LOGICARUM

DE

SACRIFICIIS
SATISFACTIONIS CHRIS-
TI PRO PECCATIS TOTIUS MUN-
DI PRÆSTITÆ, TYPIS FIR-
MISSIMIS.

*Adversus recentiores Arianos seu Photinianos, Satisfactio-
nem CHRISTI omnem pernegantes*

SEPTIMA,

Quod sacrificia nunquam simul & semel in pluribus, sed
semper in uno loco tantum ordinariè, & quidem non nisi in loco divini-
tus ad hanc rem specialiterq; deputato celebrari debuerint.

QUÆ

In Collegio Disputationum Theologicarum privato in Templo Arcis
ad d. 7. Junij, Anno MDCCXV. in incluta VVitteber-
gensium Academia habebitur,

PRÆSIDE

VVOLFGANGO FRANZIO, S.S.
Theologiæ Doctore & Profess. Publico

RESPONDENTE

M. MARCO MATTHÆO, Witeb.
Facultat. Philosoph. Adjuncto.

VVitteberga, Typis Johannis Gormanni.